

STORTINGET

Innst. 461 L

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra familie- og kulturkomiteen

Prop. 82 L (2022–2023)

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om Lov om omsetning av bøker (bokloven)

Til Stortinget

1. Sammendrag

Kultur- og likestillingsdepartementet legger i proposisjonen fram forslag til lov om omsetning av bøker (bokloven). Bakgrunnen for lovforslaget er regjeringserklæringen fra høsten 2021, Hurdalsplattformen, som sier at «regjeringa vil leggje fram ei boklov som sikrar fastprissystemet».

I proposisjonen er det en rekke forslag som har som mål å legge til rette for at det skapes en mangfoldig litteratur på bokmål, nynorsk, samiske språk og de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og at denne litteraturen er tilgjengelig for alle i Norge. De ulike bestemmelsene i lovforslaget og andre litteraturpolitiske tiltak vil virke sammen for å oppnå disse målsetningene.

Forslaget til boklov tar utgangspunkt i gjeldende rammevilkår for bokomsetning, slik disse er fastsatt i forskrift om unntak fra konkurranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker og gjennomført i den gjeldende bokavtalen mellom Den norske Forleggerforening og Den norske Bokhandlerforening.

Aktørene i bokbransjen ivaretar sentrale språk- og litteraturpolitiske målsettinger som krever langsiktighet. Etter departementets vurdering vil en boklov bidra til å sikre mer stabile rammevilkår enn gjeldende regulering. Departementet ser også at lovfesting av ramme-

vilkårene for språk og litteratur blir stadig mer vanlig i andre europeiske land.

Loven vil gjelde for omsetning av skjønnlitteratur, sakprosa, fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning. Dette gir en bredde som til sammen bygger opp under målsettingen i formålsparagrafen om at loven skal bidra til kultur- og kunnskapsformidling.

Loven skal ha et nasjonalt virkeområde og foreslås å gjelde for bøker utgitt av norsk utgiver for salg gjennom norsk forhandler, men ikke for bøker som selges til sluttkunde i en annen stat.

Lovforslaget inneholder flere obligatoriske bestemmelser som skal omfatte alle norske utgivere og forhandlere av bøker i det norske bokmarkedet. For å sikre en lov som ivaretar hensyn til utvikling og nyskaping i bokbransjen, vil lovforslaget regulere både de overordnede prinsippene og gi hjemmel til å fastsette forskrift om mer detaljerte vilkår.

Et av de sentrale forslagene i loven er å innføre obligatorisk fastpris i tolv måneder for hvert publiseringsformat som utgis av den enkelte boka. Fastprisordningen gjelder for alle aktører, styrker økonomien i hele bokbransjen og sikrer forutsigbare rammevilkår for forfattere, forlag (utgivere) og bokhandlere (forhandlere). Dette gir igjen et økonomisk grunnlag for å produsere mangfold, bredde og kvalitet. Videre tydeliggjør lovforslaget at e-bøker og digitale lydbøker med fastpris ikke skal kunne strømmes i strømmetjenester før fastprisperioden for det respektive formatet er utløpt, i samsvar med gjeldende praksis.

Lovforslaget inneholder også regulering av det voksende lydbokmarkedet. Departementet foreslår å innføre tilbuds- og leveringsplikt for eksemplarsalg av lydbøker som utgivere har gjort tilgjengelig i en distribu-

sjonstjeneste. Dette innebærer blant annet at strøm-
metjenestene må tilby eksemplarsalg av lydbøker i sine
tjenester. Forslaget har til hensikt å sikre forbrukerne
enkel tilgang til alle lydbøker uavhengig av hvilken
strømmetjeneste de bruker, og forhindre at lydmarke-
det undergraver forfatter- og forlagsøkonomien.

Departementet foreslår videre å lovfeste en plikt for
forhandlere og utgivere til å skaffe og levere fysiske bø-
ker, og å lovfeste adgangen til å samarbeide om forskjel-
lige typer litteraturabonnement, om frakt- og leverings-
betingelser og om felles salgsperioder på bøker.

Lovforslaget har også en bestemmelse om at repre-
santanter for forfattere, illustratører og oversettere kan
samarbeide med utgivere om normalkontrakter som
inneholder bestemmelser om honorar- og provisjons-
satser.

Departementet foreslår en regulering av avanse, det
vil si regulering av rabatten som kan gis i forhandling av
innkjøpsavtaler mellom utgivere og forhandlere. Forsla-
get må sees i forhold til et mål om å sikre likebehandling
i et marked med få aktører på forhandlersiden og stor
grad av vertikal integrasjon der forlag eier bokhandler.
Det foreslås også et forbud mot forskjellsbehandling,
slik at utgivere og forhandlere ikke kan forskjellsbe-
handle med bakgrunn i eierskap.

Proposisjonen inneholder også forslag om å rette
opp to inkurier i diskrimineringsombudsloven § 1 an-
dre ledd bokstav g og § 10 tredje ledd.

2. Komiteens merknader

2.1 Innledning

Komiteen, medlemmene fra Arbeider-
partiet, Åse Kristin Ask Bakke, Ragnhild
Male Hartviksen og Torstein Tvedt Solberg,
fra Høyre, Turid Kristensen og Tage
Pettersen, fra Senterpartiet, Margrethe
Haarr og Åslaug Sem-Jacobsen, fra Frem-
skrittspartiet, Silje Hjemdal, fra Sosialistisk
Venstreparti, Kathy Lie, og fra Venstre, lede-
ren Grunde Almeland, viser til Prop. 82 L (2022–
2023) Lov om omsetning av bøker (bokloven).

Komiteen inviterte til muntlig høring i saken
27. april 2023. 22 aktører deltok på høringen.

Komiteen viser videre til brev til Stortinget av
26. april 2023 fra kultur- og likestillingsminister Anette
Trettebergstuen, hvor det informeres om en feil i propo-
sisjonen på side 94 vedrørende spesialmerkningen til lov-
forslaget § 12 tredje ledd. Brevet er vedlagt innstillingen.

2.2 Generelle merknader

Komiteen viser til regjeringens fremlegg om å
innføre en ny lov om omsetning av bøker, heretter kalt

bokloven. Loven tar opp i seg de store endringene i tek-
nologi og lesevaner som har preget litteraturbransjen
de siste tiårene, og har som mål å fremme de litteratur-
politiske målene om mangfold, bredde og kvalitet, samt
tilgang til litteraturen.

Komiteen viser til at bokbransjen er i endring,
der digital teknologi og nye formidlingsformer utford-
rer den fysiske boka. Samtidig viser Leserundersøkel-
sen fra 2022 at 76 pst. av bøkene som ble lest i 2021, var
på norsk, og at 8 av 10 ble lest i papirformat. Dette be-
krefter viktigheten av fysiske bøker, selv om strømming
av lydbøker naturligvis utfordrer papirboka.

Komiteens flertall, medlemmene fra Ar-
beiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosia-
listisk Venstreparti og Venstre, vil fremheve at
litteraturtilbudet og litteraturpolitikken er viktig for
Norge som kultur- og kunnskapsnasjon, for språket,
ytringsfriheten og demokratiet. Flertallet viser til at
hovedformålet i litteraturpolitikken er å legge til rette
for kvalitet, bredde og tilgjengelighet for leserne, og at
bokloven vil bidra til dette. Flertallet viser til at an-
dre sentrale virkemidler i litteraturpolitikken er forfat-
terstipender, statlig støtte til en rekke formidlingstiltak
og innkjøpsordninger for litteratur. Indirekte virkemid-
ler er unntak fra konkurranselovgivningen og momsfr-
tak. Flertallet vil fremheve at disse virkemidlene
samlet har stor betydning for det mangfoldet av littera-
tur som utgis i Norge, til glede for leserne, samtidig som
det bidrar til å sikre forutsigbare og stabile rammevilkår
for forfattere, forlag og bokhandler.

Flertallet viser til at loven vil gjelde for samtlige
aktører i bokbransjen og lovfeste store deler av innhol-
det i gjeldende bokavtale. Flertallet viser videre til at
bokloven er sterkt ønsket av bokbransjen, noe høringen
i Stortinget bekreftet, og at loven på en god måte balan-
serer interessene til de ulike aktørene i bransjen.

Komiteens medlemmer fra Arbeider-
partiet og Senterpartiet viser til Hurdalsplattfor-
men, som sier at regjeringen skal legge frem en boklov
som sikrer fastprissystemet. Disse medlemmer me-
ner at regjeringens fremlegg om boklov vil bidra til at
både forfattere, forlag og bokhandler gis økt forutsig-
barhet og et økonomisk grunnlag for å skape, produsere
og tilby norske lesere over hele landet et mangfold av
bøker.

Disse medlemmer viser til at regjeringens pri-
mære formål med bokloven er å legge til rette for bred-
de, mangfold og kvalitet i litteraturen som gis ut i Norge,
og å sikre god tilgjengelighet til litteraturen for alle i lan-
det. Disse medlemmer mener at gjennom et mang-
fold av forfatterstemmer, bokhandler og forlag motvir-
kes monopoler, både de kommersielle og de som er
knyttet til kjønn, klasse, seksualitet, etnisitet, geografi

eller smak, og at regjeringens fremlegg om boklov vil bidra til dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at prosessen frem til lovutkastet er gjennomført på en utradisjonell måte der man ikke har utarbeidet en NOU som grunnlag. Regjeringen la den tidligere vedtatte loven fra 2013 og Menon Economics sin rapport fra 2021 til grunn og kjørte en intern prosess i Kulturdepartementet der direktøren ved Nasjonalbiblioteket ble fristilt for å jobbe med loven.

I juni 2013 vedtok Stortinget bokloven, jf. Innst. 465 L (2012–2013). Loven var da ment å erstatte daværende bransjeavtale (nå bokavtalen). Loven ble opphevet etter forslag fra Solberg-regjeringen, jf. Prop. 33 L (2013–2014), og ble derfor aldri iverksatt. I stedet ble det fremforhandlet ny bokavtale som gjelder i dag.

Nærings- og fiskeridepartementet og Kulturdepartementet i Solberg-regjeringen bestilte en rapport fra Menon Economics som ble levert i november 2021, som utredet unntaket fra konkurranse-loven § 10 for samarbeid og omsetning av bøker. Mandatet var å utrede hvordan de litteraturpolitiske målsettingene kan nås i størst mulig grad, samtidig som de konkurransemessige skadevirkningene blir minst mulig – innenfor Granavolden-plattformens rammer. Konklusjonen var å videreføre dagens fastprismodell.

Disse medlemmer viser til høringsmøtet 27. april 2023 som vitnet om stor uenighet om deler av lovteksten. Uenighetene omfattet alt fra avanseregulering og fastprismodell til pensumlitteratur for høyere utdanning. Det var også uenighet om hva som skal defineres som en bok.

Disse medlemmer viser til at Høyre i lang tid har uttalt at partiet er prinsipielt imot en boklov, men at når loven kommer, skal man konstruktivt bidra til å gjøre den best mulig. Disse medlemmer er opptatt av at vi fremover skal ha gode kår for utviklingen av norske forfatterskap, og at leseren skal ha tilgang på god litteratur til konkurransedyktige priser. Prinsipielt mener disse medlemmer at en lov ikke er et riktig virkemiddel, fordi den vil kunne bidra til å konservere en bransje i stor utvikling. Målet er en styrket konkurranse i bokmarkedet, og Konkurransetilsynet er også tydelige i sitt budskap mot en boklov med denne argumentasjonen. Samtidig er det ikke ønskelig med et uregulert marked. Disse medlemmer vil fremheve at vi har en bokavtale i dag, som på mange måter er en ordning som har fungert godt siden 1965. En nesten samstemt bransje med forfattere, forleggere og bokhandlere uttaler at mangfoldet og tilgangen til bøker er svært god, og at virkemidlene har fungert godt frem til i dag.

Disse medlemmer mener det er utfordrende å låse virkemidlene på dagens nivå gjennom en lov. Man kan fort oppfatte det som om aktørene vil vernes mot

fremtidig forandring. Disse medlemmer vil fremheve at de som i liten grad er hørt i prosessen, er leserne. De vil med loven oppleve at nye bøker blir dyrere i en lengre periode. Videre har prosessen i liten grad drøftet fremtidens bokmarked og digitale tjenester.

Disse medlemmer fremmer flere endringsforslag til det fremlagte lovforslaget i proposisjonen. Forslagene er av en slik betydning at disse medlemmer velger å stemme mot loven som helhet om endringsforslagene ikke blir vedtatt.

Komiteens medlem fra Fremskrittspartiet viser til at bokloven som ble vedtatt i 2013, og den forutgående bokavtalen som loven erstattet, ikke kan sies å være forholdsmessig eller formålstjenlig. Gjennom forslaget til ny boklov forsøker man å oppnå flere mål. Det er dårlig begrunnet hvorfor tiltakene i den foreslåtte loven er nødvendige for å oppnå målene, og de er derfor ikke forholdsmessige. Dette medlem viser til at alle lovens formål – bredde, mangfold, kvalitet og god tilgang – kan oppnås med mindre inngripende tiltak. Loven er derfor ikke i tråd med forholdsmessighetsprinsippet. Det er også grunn til å stille spørsmål om hvorvidt loven er formålstjenlig, da det ikke er dekning for å hevde at loven er det best egnede grep for å nå de uttalte målene.

Dette medlem viser til at i dag reguleres konkurranseforhold omkring omsetning av bøker i Norge, og gjeldende bestemmelser om fastpris på bøker krever dispensasjon fra konkurranse-loven. Dette er i strid med hvordan de aller fleste andre varer og tjenester reguleres. Dette medlem viser også til at med årene har bokbransjen i stadig større grad blitt konsentrert om noen få aktører. Riktignok har ingen aktør fått eneveldig dominans, men konsentrasjonen er et økende problem. Eierkonsentrasjonen kan true mangfoldet og uavhengigheten dels ved direkte påvirkning og dels indirekte gjennom krav til avkastning. Det er for eksempel slik at kun to bokhandelkjeder kontrollerer to tredjedeler av markedet, og at de er helt eller delvis eiet av forlag. Dette medlem mener at lovforslaget viderefører og sementerer en uheldig mangel på konkurranse, noe som fører til liten nyutvikling. Et eksempel er hvor liten del av markedet som er digitalisert.

Dette medlem mener at konkurranse sikrer forbrukerne, forfatterne, forlagene, bokhandlerne og alle andre aktører mangfold, og at de får muligheten til et selvstendig og størst mulig valg. Konkurransesprinsippet sikrer interessene til både smale og brede publikumsgrupper.

Dette medlem mener at konkurranse sikrer forbrukerne mangfold, og at de får muligheten til et selvstendig og størst mulig valg. Dermed blir et privateid og -kontrollert mediesystem i hendene på ulike eiere en garantist for frihet. Det fungerer kritisk overfor politiske

og kulturelle eliter og gir det brede lag av folket den kulturopplevelse, underholdning og informasjon de vil ha. Markedsmediene fristiller enkeltindividene fra den dominerende og paternalistiske holdningen som finnes innenfor en snevert eiet bokbransje. Konkurransesprinsippet sikrer interessene til både smale og brede publikumsgrupper.

Dette medlem mener på det sterkeste at en liberalisering av bokmarkedet vil være et positivt grep for å ivareta både konkurransevilkår og lesing blant befolkningen. Det er tydelig at det fremlagte forslaget til boklov må skrinlegges, samtidig som det er opplagt at fastprisen må fjernes i kjølvannet av dette. Boksalget med en slik politikk vil gå opp, samtidig som mangfoldet vil bevares.

Dette medlem viser videre til at det i fremtidens bokmarked er vesentlig at en ikke låser seg til etablerte tanker om bøker som bestemte typer produkter (papir, ebok, etc). Det norske bokmarkedet har altfor lenge blitt hemmet av den gjeldende reguleringen av bokmarkedet. Dette har medført lite innovasjon og mindre leserefokus enn om det hadde vært fri konkurranse.

Dette medlem vil derfor stemme imot forslaget til ny boklov.

2.3 Bokhandler

Komiteen vil fremheve at det er en styrke at Norge har et velutviklet nett av bokhandler over hele landet, og at det er viktig med en politikk som støtter opp om dette og sikrer folk i Norge god tilgang til litteratur. Sammen med bibliotekene er bokhandlerne de viktigste arenaene der litteratur møter sine lesere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil derfor understreke at tilstedeværelse av bokhandler og samme pris på bøker i en periode er en grunnleggende forutsetning for at alle i Norge skal ha samme tilgang til litteratur, uansett hvor de bor.

Komiteen viser til Leserundersøkelsen 2022, som viser at bokhandelen er den viktigste møteplassen mellom boka og leseren. 78 pst. av bøker som ble kjøpt i 2021, var fra en norsk bokhandel, der 60 pst. var kjøp i fysisk bokhandel og 17 pst. i norske nettbokhandler. Komiteen viser videre til innspill fra Den norske Bokhandlerforening, som fremhever at bokhandlerne i 2022 solgte over 50 000 forskjellige titler fra over 1 300 forskjellige forlag. Komiteen mener dette bekrefter viktigheten av å ha bokhandler tilgjengelig nær der folk bor.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk

Venstreparti og Venstre, viser videre til at Norge har et godt mangfold og spredning av bokhandlerne, sammenlignet med våre naboland som har fripris og en annen politikk på området. Dette flertallet viser samtidig til at mange bokhandler har stramme marginer og presset økonomi. Dette flertallet er opptatt av å sikre bokhandlerens kår og mener bokloven vil være viktig for å sikre dem forutsigbarhet.

2.4 Bibliotek

Komiteen viser til at et av de nasjonale kulturpolitiske målene er at kulturlivet skal bidra til danning og kritisk refleksjon. Leseevne og leselyst er en nøkkel for å oppnå dette, men også tilgjengelighet og tilgang til litteratur. Komiteen vil fremheve at bibliotekene, som formidlere av litteratur og lokal møteplass, her spiller en avgjørende rolle. Komiteen viser videre til at bibliotekenes samfunnsoppdrag er å fremme opplysning, utdanning og kultur.

Komiteen viser til at bibliotekene, sammen med bokhandlerne, er den viktigste formidleren av mangfoldet og bredden i norsk litteratur, og at den gratis adgangen til litteratur befolkningen får via folkebibliotek, er en vesentlig del av den samlede tilgangen til litteratur i Norge. Ifølge Bibliotekforeningen var det 17,5 millioner besøkende på bibliotekene i 2021, som lånte 11,2 millioner bøker. Dette bekrefter bibliotekenes viktige rolle som formidler, men også som lokal møteplass.

Komiteen viser til at bibliotekene har en nøkkelrolle i det litterære systemet som er bygget opp i Norge i etterkrigstiden. Innkjøpsordningene over statsbudsjettet utgjør grunnstammen i folkebibliotekenes boksamlinger, samtidig som de gir forlag og forfattere gode og forutsigbare rammevilkår.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at det for mange forfattere og forlag er kombinasjonen av fastpris, normalkontrakt og innkjøp til bibliotek som gjør det økonomisk mulig å utgi bøker. Samtidig står også bibliotekene for mange av arrangementene som gir forfattere ekstraintekter, eksponering og reklame.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser med dette til at bibliotekene er tett knyttet til feltet som en boklov skal regulere. Det private markedet som reguleres av bokavtalen og det offentliges bidrag via bibliotek, samspiller tett, og bokloven vil være viktig for å sikre dette forutsigbarhet og videre utvikling.

Komiteens medlemmer fra Høyre slutter seg til departementets beskrivelse av bibliotekene som

sentrale aktører for å formidle mangfold, bredde og tilgang til litteraturen. Bibliotekene er knyttet til feltet som bokloven skal regulere, og er viktige interesser på vegne av leserne.

Disse medlemmer merker seg at det blir innført leveringsplikt for forhandler av både papirbøker, e-bøker og digitale lydbøker, og at departementet presiserer at dette bare gjøres gjeldende overfor media som blir frivillig registrert i en distribusjonstjeneste for salg av bøker, slik at åndsverkslovens regler om enerett til spredning etterfølges.

Disse medlemmer mener at den frivillige registreringen i en distribusjonstjeneste også kan gi bibliotekene rett til kjøp med påfølgende utlån av digitale eksemplarer etter den fysiske utlånsmodellen, og ber departementet om å utforme forskriften slik at den presiserer dette.

Disse medlemmer mener at bibliotekenes rett til utlån også må gjelde for e-bøker og e-lydbøker, og registrerer at man nå har utlånssystemer som sikrer at opphavernes rettigheter oppfylles.

Disse medlemmer understreker at det fremdeles vil være forhandlinger om betingelsene for digitale utlån, særlig etter fastprisperiodens utløp.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig sikre at folkebibliotekene har rett til å kjøpe og låne ut e-bøker og e-lydbøker.»

2.5 Leserne og leserinteresser

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil fremme at hovedformålet i litteraturpolitikken er å legge til rette for kvalitet, bredde og tilgjengelighet for leserne, og at bokloven vil bidra til dette.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at Norge har en litteratur som er mangfoldig, bred og suksessrik. Den norske Forleggerforenings bransjestatistikk for 2021 viser at det ble utgitt ca. 7 800 nye titler i Norge, og av disse er om lag 6 200 innenfor det såkalte allmennmarkedet. Det er i hovedsak norsk litteratur som leses i Norge, og det store flertallet av leserne har norsk som sitt foretrukne språk. Flertallet viser til at dette ikke har kommet av seg selv.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at det har blitt bygget et litterært system i Norge som har fungert godt,

og som nå blir rammet inn i lovs form gjennom bokloven.

Flertallet viser videre til at bokloven vil legge til rette for at litteratur er tilgjengelig overalt i landet. Bokloven vil sikre at prisen og utvalget skal være så likt som mulig, og at litteraturen skal være like tilgjengelig for den som leser bøker på papir, e-bøker eller lytter til lydbøker. Samtidig vil forfatterne vite at litteraturen deres får samme mulighet til å nå leserne.

Flertallet vil samtidig peke på at påvirkningen fra engelsk språk og engelskspråklig litteratur, både i akademia og allmennmarkedet, kan gjøre det vanskeligere å produsere litteratur på norsk i fremtiden. Flertallet mener derfor det er viktig med en politikk som motvirker dette, og at bokloven i denne sammenheng er viktig for å sikre norsk språk. Innbyggere i Norge skal gjennom bokloven sikres tilgang til en mangfoldig, bred og god litteratur som bidrar til at samfunnet fungerer demokratisk.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, er opptatt av at også folk med funksjonsnedsettelse skal ha god tilgang til litteratur, og vil fremme Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek som viktig for å sikre at også personer som på grunn av en funksjonsnedsettelse har vanskeligheter med å lese visuell tekst, har et godt bibliotektilbud. Dette flertallet viser til at bokloven ikke gjelder fremstilling og utlån av lydbøker som er fremstilt etter egne hjemler i åndsverkloven med forskrift til bruk for personer med nedsatt funksjonsevne. Dette flertallet støtter dette og presiserer at lydbøker som er fremstilt eller utvekslet til bruk for personer som er blinde, har nedsatt synsevne eller har andre funksjonsnedsettelse som gjør det vanskelig å lese, ikke er omfattet av en generell tilbuds- og leveringsplikt. Det følger av forskrift til åndsverkloven § 16 at når godkjente enheter, som Norsk lyd- og blindeskriftbibliotek, fremstiller lydbøker, må de påse at de kun sprer, overfører og stiller til rådighet tilgjengelige formater til tilgodesette personer eller andre godkjente enheter.

Dette flertallet viser til høringsinnspill fra Blinddeforbundet som ønsker at kravet for universelt tilgjengelige e-bøker skal tas inn i likestillings- og diskrimineringsloven. Dette flertallet viser til den store fremveksten av lydbøker og strømmetjenester de senere årene og at uten en universell utforming vil mange ikke kunne bruke disse formatene.

Dette flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede universell utforming av lydbøker.»

Dette flertallet viser til departementets vurdering om at

«forslaget til boklov ikke vil svekke tilbudet av e-bøker til studenter som har behov for e-bøker på grunn av en funksjonsnedsettelse.»

Dette flertallet fremhever at også studenter med funksjonsnedsettelse kan foretrekke å arbeide både med papirbok og med e-bok som støtte, og mener forslaget om å tillate «tittelrabatt», det vil si rabatt ved samtidig salg av ulike formater av en bok i fastprisperioden, vil legge til rette for dette.

2.6 Regulering av strømmemarkedet

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, har merket seg at digitale salgskanaler har fått stadig større betydning for inntektsstrømmene på litteraturfeltet, og at hoveddelen av strømmetjenestene består av bøker i fripris som tilbys med tidsbegrenset tilgang som forretningsmodell. Flertallet vil understreke at strømming har gitt leseren lettere tilgang på litteratur, større eksponering for litteratur, og at den enkelte potensielt leser eller lytter til flere titler. Samtidig merker flertallet seg at strømming som sådan ikke foreslås regulert i lovforslaget.

Flertallet merker seg at proposisjonen peker på utviklingstrekket ved strømming der strømeplattformene kjøper opp produksjonsleddet eller starter sitt eget, og slik blir en større maktfaktor i systemet ved at forfattere og forlag blir «råvareprodusenter» for en tjeneste. Proposisjonen peker samtidig på at mindre forlag uttrykker usikkerhet rundt hvorvidt de blir likebehandlet med de store forlagene som eier bokhandler, og foreslår både avanseregulering og forbud mot forskjellsbehandling for å sikre likebehandling i et marked med få aktører på forhandlersiden og stor grad av vertikal integrasjon.

Flertallet har merket seg at Kultur- og likestillingsdepartementet mener det er vesentlig at leverandører av litteratur-strømmetjenestene ikke diskrimineres for levering av innhold som skal omsettes som eksemplarsalg i fastprisperioden. Flertallet mener prinsippet om ikke-diskriminering bør omfatte alt innhold i strømmetjenestene.

Flertallet har merket seg at regjeringen i proposisjonen påpeker at et tvisteløsningsorgan med vedtakskompetanse og bindende virkning for partene kan senke terskelen for at bransjeaktører kan få vurdert mulige brudd på bokloven, og videre at et slikt tvisteløsningsorgan kan konkludere raskere enn domstolene, at prosesser i domstolsapparatet ofte er kostbare for partene, og at et tvisteløsningsorgan kan styrke særlig de små

bransjeaktørene, som kan ha en høyere terskel for å anlegge sak for domstolene. Flertallet har merket seg at bransjen både på utgiver- og forhandlersiden er preget av stor asymmetri med noen få store og relativt mange små aktører.

På denne bakgrunn fremmer et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan strømmemarkedet kan reguleres i bokloven, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Utredningen bør blant annet inkludere en endring av bokloven som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører av strømmetjenester for litteratur, samt en grundig vurdering av å opprette en særskilt uavhengig nemnd som skal vurdere mulige brudd på bokloven, enten for rådgivende uttalelser eller også med vedtakskompetanse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til merknad og forslag under punkt 2.19.

2.7 Lovens formål

Komiteen viser til at lovforslaget § 1 beskriver formålet, og at lovens formål er å legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i litteraturen som utgis i Norge, og å sikre at alle i landet har god tilgang til denne litteraturen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, fremhever viktigheten av at lovforslagets formålsparagraf understreker at bokloven skal ivareta både forfatter- og leserinteresser. Flertallet viser også til at bokloven skal ivareta interessene til oversettere, illustratører og visuelle kunstnere, og mener dette er en viktig anerkjennelse av disse yrkesgruppernes betydning for norsk språk og litteratur. Oversettere bidrar til å formidle litterært mangfold fra hele verden til norske lesere, og motsatt vei når norske forfattere oversettes til utenlandsk språk. Flertallet viser til at omfanget av visuell litteratur er økende, og at dette bidrar til større bredde og mangfold i litteraturløstjenesten og har en betydning for å ivareta målet om tilgjengelighet for de som strever med skriftspråket.

2.8 Definisjoner

Komiteen viser til at lovforslaget § 2 beskriver definisjoner, og at loven definerer begrepene bok, utgiver, forhandler, sluttkunde og fastpris.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at omsetning av bøker er fritatt for merverdiavgift i siste omsetningsledd, og at boklovens definisjon av bok harmoniserer med definisjonen av bøker i merverdiavgiftsloven. Flertallet viser til at begrunnelsen for momsfrirket er at det er ansett som uheldig å avgiftsbelegge det trykte ord i et så lite språksamfunn som det norske, og viser til departementets vurdering om at det er

«rimelig at bøker som får momsfrikt blir omfattet av lovforslagets definisjon av bøker, og dermed lovforslagets bestemmelser om blant annet fastpris og skaffe- og leveringsplikt».

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, registrerer at en rekke høringsinstanser er bekymret for at den foreslåtte definisjonen av bok kan gi muligheter til omgåelse av lovverket. Dette flertallet er opptatt av problemstillingen som trekkes frem, og ønsker ikke at lovverket skal omgås. Dette flertallet mener regjeringen derfor må følge nøye med på eventuelle negative konsekvenser denne definisjonen kan gi.

Dette flertallet viser til at den foreslåtte definisjonen av bok ikke vil dekke lydbøker som utelukkende utgis i lydbokformat. I lovforslaget er en lydbok definert som en parallellutgave av papirbok og elektronisk bok. Dette flertallet registrerer at flere høringsinstanser uttrykker bekymring for at titler som utelukkende kommer ut i lydbokformat, og er beregnet for strømmemarkedet, vil falle utenfor lovens virkeområde. Dette flertallet er klar over at det pågår en rask utvikling av nye lydformater, men mener kjernen i statens støtteordninger for litteraturfeltet, og driveren for en boklov, er å verne om det skrevne ord på norsk, samiske språk og nasjonale minoritetsspråk. Derfor mener dette flertallet at litteraturproduksjon som ikke lenger knytter seg til publisering av tekst, dermed vil kreve en ny definisjon av bok. Dette flertallet støtter departementets fremheving i lovproposisjonen av at de vil følge med på utvikling av denne delen av markedet, og vil understreke viktigheten av dette.

2.9 Hva og hvor loven gjelder (virkeområder)

Komiteen viser til at lovforslaget § 3 beskriver saklige og geografiske virkeområder, og at lovens virkeområde er avgrenset til omsetning av bøker i Norge, utgitt på bokmål, nynorsk, samiske språk eller de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes. Komiteen viser videre til at loven avgrenses til omsetning av skjønnlitteratur, sakprosa og fagbøker for profesjons-

markedet og lærebøker for høyere utdanning, uavhengig av publiseringsformat, og at loven videre ikke gjelder for skolebøker til grunnskolen og videregående skole eller brukte bøker. Komiteen vil fremheve at loven er innrettet slik at den ikke strider mot EØS-retten.

Komiteen vil understreke litteraturens betydning for opprettholdelse og utvikling av det norske språket. Komiteen er opptatt av at å sikre at vi har en sterk norsk skriftkultur og en levende offentlig samtale både på bokmål, nynorsk, de samiske språkene og de nasjonale minoritetsspråkene. Komiteen støtter derfor at lovens virkeområde defineres til å gjelde alle bøker utgitt på bokmål, nynorsk, samiske språk eller de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes.

2.10 Fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at regjeringen foreslår at lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet (heretter fagbøker) skal omfattes av bokloven. Flertallet viser til at fagbøker i dag allerede har fastpris etter bokavtalen.

Flertallet mener fastpris på fagbøker er viktig av flere årsaker. For det første fordi fastprisen vil sikre at akademiske fagbokhandler gis den forutsigbarheten som trengs for å kunne drifte campusbokhandler. Gjennom skaffe- og leveringsplikten sikres tilgangen til faglitteratur på norsk hos alle forhandlere. Det legges dermed til rette for et bredt mangfold og tilgjengelighet av fagbøker for studenter og allmennheten, i tråd med boklovens mål om å sikre alle i landet tilgang til litteratur.

Flertallet vil fremheve viktigheten av campusbokhandler, og vil trekke frem høringsinnspill fra Norsk studentorganisasjon (NSO), som peker på at campusbokhandlerne har tett kontakt med lærestedet for å sikre at nødvendig pensum er tilgjengelig, i tillegg til å ha en viktig veiledningsfunksjon overfor studenter.

For det andre viser flertallet til boklovens formål om å ivareta forfatterne. Flertallet viser til høringsinnspill fra Norsk faglitterær forfatter- og oversetterforening (NFFO), som fremhever at fastprisen er viktig for rekruttering av fagbokforfattere som skriver på norsk.

For det tredje viser flertallet til at fastprisen er i tråd med boklovens formål om å styrke norsk skriftspråk, og mener det er viktig å sikre tilgang til norsk-språklig studielitteratur i et sårbart marked. Bokloven vil dermed også være viktig for universitets- og høyskolesektorens mulighet til å ivareta sitt lovfestede ansvar

for norsk fagspråk i henhold til universitets- og høyskoleloven og språkloven. Flertallet viser til at det i dagens finansieringssystem for forskning og høyere utdanning ikke er noen indikatorer eller uttelling for publisering av fagbøker. Bokloven vil være viktig for å legge til rette for at akademisk ansatte har forutsigbare og gode arbeidsforhold, og at det er attraktivt å publisere og skrive fagbøker.

Flertallet viser til høringsuttalelser fra NFFO, Forfatterforbundet, Den norske Forfatterforening, Grafill, Norsk Oversetterforening, Norske Barne- og Ungdomsbokforfattere, NSO, Universitets- og høyskolerådet, Språkrådet, m.fl., som alle støtter at fagbøker omfattes av lovens virkeområde, og deler synet på at fastpris vil bidra til bredde og kvalitet, mindre forskjeller i pris på lærebøker i store og små fag, samt opprettholdelse av campusbokhandler på små og store steder. Flertallet viser til at studenter i dag etterspør både fysiske bøker og digitale format, og viser til at bokloven tar høyde for dette gjennom å åpne for rabatter ved samtidig salg av ulike formater av samme bok i fastprisperioden.

Flertallet viser til at universitets- og høyskoleloven pålegger universitet og høyskoler et ansvar for å vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk. Flertallet viser til forarbeidene til språkloven, som nettopp fremhever fastprisen som et viktig språkpolitisk virkemiddel. Flertallet vil også fremme bokloven som viktig for å sikre et mangfold i både utsalgssteder og utgivelser. Dette bidrar igjen til forfatterøkonomien og til å sikre et godt og mangfoldig tilbud av faglitteratur til profesjonsområdet og lærebøker for høyere utdanning.

Flertallet registrerer at studentene, parallelt med økende digitaliseringskrav til UH-sektoren, i økende grad etterspør digitale læringstjenester, at om lag 80 pst. av den norskspråklige pensumlitteraturen er i fripris, og at 40 pst. av litteraturen på pensum i dag er engelske pensumtjenester og friprisbøker. Flertallet merker seg at både Universitets- og høyskolerådet (UHR) og Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høgare utdanning (DIKU) mener digitale læremidler må unntas fra bokloven slik at norske forlag kan utvikle og tilby digitale læremidler tilknyttet lærebøker eller som selvstendige multimediale læremidler.

Flertallet har samtidig merket seg at markedet for lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet har likhetstrekk med markedet for lærebøker i grunnskolen og videregående skole, ved at størrelsen på markedet er klart avgrenset av antall studenter eller elever, og i liten grad kan utvides gjennom markedstiltak. Flertallet registrerer samtidig at DIKU i sitt hørings svar peker på at lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet bør likebehandles med sammenlignbare bokgrupper. NTNU har i sitt hørings svar pekt på at studenter og fagansatte vil ha digitalt tilgjengelig litteratur, at mindre enn 1 pst.

av NTNUs litteraturbudsjett i 2021 gikk til fysiske bøker, mens det aller meste gikk til innkjøp av digital litteratur i ulike pakker og abonnements tjenester. NTNU er bekymret for at det å stramme til reguleringen av norske fag- og lærebøker i loven kan svekke norsk som fagspråk fordi dreiningen mot internasjonal litteratur forsterkes.

Flertallet viser til at en rekke fagbøker får mindre og større oppdateringer som følge av nødvendig ajourføring. Her vil flertallet presisere at loven ikke blokkerer for nødvendig oppdatering av fagbøker. Det vises her til at regjeringen i arbeidet med forskriften vil presisere dette nærmere, og at hensikten er at mindre oppdateringer ikke skal utløse ny fastpris, samtidig som forlag gis muligheten til å sette bøker i ny fastpris for å kunne forsvare en omfattende revisjon økonomisk. Flertallet viser til at forlagene gis mulighet til digitalt stykksalg av de nyeste e-bøkene. Videre åpner lovforslaget også opp for rabatt til sluttkunde ved salg av fysiske og digitale bøker samlet (bundling).

Flertallet anerkjenner at det for denne bokgruppen er langt sterkere konkurranse fra internasjonale aktører, særlig fra engelskspråklig faglitteratur. Feltet er i rask digital utvikling, og flertallet mener at det er viktig at norske aktører har gode konkurransevilkår for å delta i denne utviklingen. Videre er det vesentlig at de norskutviklede digitale fag- og læringstjenestene studentene og UH-sektoren etterspør, også kan tilby faglig oppdatert innhold på norsk slik konkurrerende utenlandske tjenester kan, og at det ved regulering av lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet bør sammenlignes med situasjonen for lærebøker i grunnopplæringen. Det vil sikre at norske forlag kan fortsette å utvikle og tilby læremidler og fagbøker for denne sektoren også som del av digitale tjenester.

Av den grunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 vurdere om man lettere kan inkludere lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet i digitale læringstjenester i fastprisperioden, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Det bør vurderes konsekvenser av å endre bokloven slik at omsetning ut over eksemplarsalg også tillates i fastprisperioden for lærebøker for høyere utdanning, og at fagbøker for profesjonsmarkedet enten får valgfri fastpris eller en fastprisordning som kun gjelder papirformat i seks måneder, eller at det legges opp til at fastprisperioden for denne bokgruppen kan reguleres i forskrift.»

«Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere virkningen av bokloven i markedet, herunder hvordan bokdefinisjonen fungerer og grenseoppgangen mellom bøker, læringsressurser og andre typer digitale produkter.»

Komiteens medlemmer fra Høyre registrerer at studentene, parallelt med økende digitaliseringskrav til UH-sektoren, i økende grad etterspør digitale læringstjenester, at om lag 80 pst. av den norskspråklige pensumlitteraturen er i fripris, og at 40 pst. av litteraturen på pensum i dag er engelske pensumtjenester og friprisbøker. Disse medlemmer merker seg at både Universitets- og høgskolerådet (UHR) og Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høgare utdanning (DIKU) mener digitale læremidler må unntas fra bokloven slik at norske forlag kan utvikle og tilby digitale læremidler tilknyttet lærebøker eller som selvstendige multimediale læremidler.

Disse medlemmer har samtidig merket seg at markedet for lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet har store likhetstrekk med markedet for lærebøker i grunnskolen og videregående skole ved at størrelsen på markedet er klart avgrenset av antall studenter eller elever, og i liten grad kan utvides gjennom markedstiltak. Disse medlemmer registrerer samtidig at Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høgare utdanning (DIKU) i sitt høringssvar peker på at lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet bør likebehandles med sammenlignbare bokgrupper.

Disse medlemmer registrerer at Norges største universitet, NTNU, i sitt høringssvar peker på at studenter og fagansatte vil ha digitalt tilgjengelig litteratur, at mindre enn 1 pst. av NTNUs litteraturbudsjett i 2021 gikk til fysiske bøker, mens det aller meste gikk til innkjøp av digital litteratur i ulike pakker og abonnements-tjenester. NTNU støtter at fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning ikke omfattes av bokloven, og mener at å la norske fag- og lærebøker omfattes av loven, mer enn før kan svekke norsk som fagspråk fordi dreiningen mot internasjonal litteratur forsterkes.

Disse medlemmer viser til høringsuttalelse fra Universitetsforlaget, der de skriver

«Restriksjoner på format i fastprisperioden (eksemplarsalg) har dermed en helt utilsiktet virkning: den hemmer utvikling av nye formater for formidling av faglitteratur på norsk. Dermed vil den på sikt også hemme det norske fagspråk. Våre internasjonale konkurrenter vil få et stort fortrinn med sine løsninger med engelskspråklig litteratur. Internasjonal faglitteratur (hovedsakelig engelskspråklig) benyttes i stor grad ved norske universiteter og høyskoler allerede. Nye formater (utover eksemplarsalg) får stadig større gjennomslag hos norske faglærere og studenter for engelskspråklig faglitteratur. Det er vanskelig å se at ikke norsk faglitteratur blir direkte skadelidende om ny norsk faglitteratur ikke kan formidles i nye formater, når internasjonale aktører allerede er i det norske markedet og kan benytte seg av denne muligheten.»

Disse medlemmer mener det er vesentlig at de norskutviklede digitale fag- og læringstjenestene studentene og UH-sektoren etterspør, også kan tilby faglig oppdatert innhold slik konkurrerende utenlandske tjenester kan. Og at det er riktig at lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet i størst mulig grad likebehandles med lærebøker i grunnopplæringen. Det vil sikre at norske forlag kan fortsette å utvikle og tilby læremidler og fagbøker for denne sektoren også som del av digitale tjenester.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«I bokloven skal § 3 femte ledd lyde:

Loven gjelder ikke for omsetning av skolebøker til grunnskolen og videregående skole, lærebøker for høyere utdanning, fagbøker for profesjonsmarkedet eller omsetning av brukte bøker.»

2.11 Forfattere, forfatterinteresser og normalkontrakter

Komiteen viser til at lovforslaget § 4 beskriver normalkontrakter, og at loven gir adgang for partene til å samarbeide om normalkontrakter, gjennom å lovfeste denne adgangen til samarbeid.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, støtter boklovens lovfesting av muligheten til å inngå samarbeid om normalkontrakter i tilknytning til produksjon av bøker som faller inn under lovens virkeområde. En lovfesting vil bidra til å skape forutsigbarhet for forfattere, i tillegg til å styrke forfatterne i kontraktsforhandlinger. Dette er i tråd med lovens formål om å ivareta forfatterinteresser.

Flertallet fremhever at det i bransjen er bred tilslutning til normalkontrakter, som også ble bekreftet i høringen. Flertallet registrerer også bred støtte i feltet for forslaget om at også illustratører inkluderes blant aktørene som kan forhandle frem normalkontrakter, og mener illustratører i denne sammenheng bør tolkes vidt, slik at også tegneserieskapere og bokdesignere inkluderes.

Flertallet viser til at selv om man tillater bruk av normalkontrakter, vil disse primært gjelde for avtalepartene og deres medlemmer, men at avtalene også vil kunne benyttes av andre enn de som har fremforhandlet disse, men uten den samme avtaleforpliktelsen. Flertallet viser i den forbindelse til at det i lovproposisjonen står beskrevet hvordan Forleggerforeningen i dag anbefaler at normalkontrakten som de har fremforhandlet, også benyttes av forfattere og oversettere som ikke er medlemmer i forfatter- og oversetterforeninge-

ne. Flertallet viser også til at loven ikke vil gjelde for utenlandske forlag.

Flertallet ønsker at normalkontrakter skal kunne brukes der disse er fremforhandlet. Flertallet ønsker derfor at vilkår i fremforhandlede normalkontrakter skal kunne få anvendelse også for forlag som ikke opprinnelig er omfattet av normalkontrakten, samtidig som forfattere, oversettere og illustratører kan sikres minimumsrettigheter uavhengig av organisasjonstilhørighet og hvilket forlag man inngår avtale med.

Flertallet ønsker å bidra til å sikre rimelig vederlag og forutsigbare rammebetingelser for alle som bidrar til å skape bøker, og foreslår med bakgrunn i dette at departementet gis adgang til i forskrift å kunne pålegge leverandør å tilby normalavtaler til forfattere, oversettere og illustratører, hvor hele eller deler av normalkontrakter skal anvendes.

Flertallet viser til at loven ikke bør være til hinder for at forfattere kan avtale seg til andre ordninger de gjerne kan komme vel så godt ut av økonomisk eller praktisk, som eksempelvis å skrive på oppdrag gjennom ansettelser og lignende.

Et annet flertall, medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil påpeke at når normalkontrakter nå lovfestes, er det ment å være en sikring for rimelig vederlag, ikke et hinder for gode løsninger i enkelttilfeller. En adgang til ytterligere regulering i forskrift er ment å gi regjeringen en anledning til å gripe inn der man ser at forfattere systematisk og over noe tid ikke gis rimelig vederlag og forutsigbare rammebetingelser.

Dette flertallet foreslår derfor et nytt andre ledd i § 4. Dette flertallet fremmer følgende forslag:

«I bokloven skal § 4 andre ledd lyde:

Departementet kan gi forskrift om særlige tilfeller hvor leverandør pålegges å tilby fremforhandlede normalkontrakter til forfattere, illustratører og oversettere.»

2.12 Fastpris på bøker

Komiteen viser til at lovforslaget § 5 beskriver fastpris på bøker, og at loven innebærer en fastprisordning som vil være obligatorisk for alle utgivere og forhandlere. Komiteen viser videre til at loven innebærer en fastprisperiode for hvert enkelt format av en bok, første gang formatet gis ut av en norsk utgiver, og at fastprisens lengde per format er satt til tolv måneder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at fastprisen er kjernen i bokloven, og støtter forslaget om rullerende

fastprisperiode på hvert publiseringsformat, med fastprisperiode på 12 måneder. Flertallet viser til at dette innebærer at alle utgivelser får like lang fastprisperiode, som ikke avhenger av når boka blir utgitt. Flertallet vil også fremheve fastpris som viktig for forfatterøkonomien, da den sikrer likebehandling av forfattere og bidrar til å sikre en rimelig inntekt av salg. Flertallet viser også til at fastprisen vil bidra til å sikre bredde og hindre at smale utgivelser prises høyere enn storselgerne. I tillegg bidrar fastprisen til å hegne om levetiden til den fysiske boka. Flertallet viser til at i land som har fripris på bøker, er ofte bestselgerne billigere, mens andre titler er dyrere.

Flertallet vil også fremheve fastprisen som et viktig tiltak for å sikre et mangfold av bokhandler i hele landet og som bidrar til å jevne ut konkurransen mellom små og store bokhandler i fastprisperioden.

Flertallet viser til at det ikke er dekning for å si at fastpris vil føre til betydelig høyere pris på bøker.

Tvert imot viser en rekke undersøkelser at dette ikke er tilfelle. Flertallet viser til utredningen «Unntaket fra konkurranseloven § 10 for samarbeid ved omsetning av bøker», gjennomført av Menon Economics i samarbeid TSL Analytics, på oppdrag for Nærings- og fiskeridepartementet og Kulturdepartementet fra 2021, der følgende står i oppsummeringen:

«Fastprisen virker ved å eliminere priskonkurransen mellom ulike utsalgssteder. Ved at en gitt bok koster det samme i alle utsalgssteder, blir det lettere for små bokhandlere å overleve konkurransen mot større kjeder med høyere volum. Det virker også til å bidra til høyere gjennomsnittspriser på bestselgerne, men vi finner ikke tilstrekkelig grunnlag til å hevde at det bidrar til høyere gjennomsnittspriser på alle bøker som utgis. Ved å styrke økonomien til bokhandlerne, bidrar fastprisen til målet om tilgjengelighet, selv om viktigheten av de fysiske bokhandlerne for tilgjengeligheten reduseres når stadig mer handel flyttes til nett.»

Flertallet viser også til TSL Analytics Rapport 4/2021 «Fastpris-regulering i Europa for omsetning av bøker i utvalgte land», der de skriver at:

«Ut fra de statistiske oversiktene vi har funnet fram til, er det ingen ting som tyder på at prisen på bøker er lavere i friprisland enn fastprisland. Dette er også konklusjonen i en stor studie som ble gjennomført for den tyske bransjeforeningen i Tyskland i 2019 av professor Georg Götz, som vi refererer til. Nå er det notorisk vanskelig å finne sammenlignbare data. De er ikke fra samme år (periode), gjelder ulike boktyper og genrer, og gjelder ulike distribusjonsledd. Vi har ikke funnet noen statistikk over priser på bestselgere. Det later til at det er andre forhold enn fast eller fri pris som avgjør prissetting på den enkelte bok, selv der hvor formatet er tilnærmet likt, f.eks. når det gjelder pocketbøker. E-bøker er i gjennomsnitt billigere enn papirbøker. Prisen i lydbokmarkedet er det umulig å si noe om, da strømmetjenestene opererer med en lang rekke ulike tilbud og rabatter.»

Flertallet viser til at en rullerende fastpris for alle formater av en bok vil innebære at alle bøker får like lang fastpris uavhengig av når de gis ut, og at bøker vil gå over i fripris gjennom året. Flertallet mener dette vil bidra til fleksibilitet og dynamikk for forlagene og gi mulighet for økt konkurranse.

2.13 Adgang til å gi rabatt på bøker i fastpris

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at regjeringen foreslår å fjerne den generelle adgangen til å gi rabatt til sluttkunde på inntil 12,5 pst. Flertallet mener dette vil styrke den fysiske bokhandelen og gi likere konkurranseforhold. Flertallet understreker samtidig at muligheten til å gi kvantumsrabatt til sluttkunde og rabatter til biblioteker i fastprisperioden opprettholdes. I tillegg opprettholdes forslaget om å gi rabatter ved samtidig salg av ulike formater i fastprisperioden, såkalt «tittelrabatt». Flertallet vil særlig fremheve bibliotekrabatten som en viktig forutsetning for å sikre og anerkjenne folkebibliotekenes rolle som formidlere av litteratur.

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg at regjeringen foreslår å fjerne den generelle adgangen til rabatt på inntil 12,5 pst. til sluttkunde. Konkurransetilsynet, Advokatforeningen og noen enkeltstående forlag er negative til forslaget. Memo forlag AS skriver at

«fra et konkurransepolitisk perspektiv vil det å fjerne sluttkunderabatten på 12,5 pst. innebære at man reduserer siste rest av priskonkurranse for detaljmarkedet mot forbruker».

Disse medlemmer har merket seg at regjeringen har valgt å legge frem et forslag til modell for fastpris som ikke ble utredet, og heller ikke var med i høringen. Disse medlemmer mener dette tilsier at eksisterende sikringsbestemmelser bør videreføres. Disse medlemmer viser til at det i dag er tillatt for utgiver å justere bindende videresalgpris i fastprisperioden, og at departementet foreslår å fjerne denne adgangen. Videre foreslår departementet også å fjerne dagens regel der e-bokformatet får fripris når pocketboken lanseres. Disse medlemmer vil peke på at reguleringen av fastprissystemet er en avveining av skaperleddets behov for en prissetting som kan gi forutsigbare inntekter, og allmennhetens behov for en prissetting som gir bred tilgang til litteratur. Disse medlemmer mener dette samlet tilsier at dagens bestemmelser bør videreføres.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«I bokloven skal § 5 fjerde ledd lyde:

Departementet kan gi forskrift om fastpris.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av bokloven som viderefører dagens regel der verkets e-bokformat får fripris når verkets pocketformat lanseres.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av bokloven som viderefører dagens regel der utgiver kan justere bindende videresalgpris i fastprisperioden.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av bokloven som viderefører dagens regel der det kan gis inntil 12,5 pst. rabatt på den utsalgsprisen som leverandøren har valgt i enhver tid i fastprisperioden.»

2.14 Plikt til å skaffe og levere papirbøker og e-bøker

Komiteen viser til at lovforslaget § 6 beskriver plikten til å skaffe og levere papirbøker og e-bøker, og at loven innebærer at en forhandler som har papirbøker som sin kjernevirksomhet, på forespørsel skal skaffe en sluttkunde papirbøker som en utgiver har gjort tilgjengelig i en distribusjonstjeneste for bøker.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at man i bokloven foreslår å lovfeste skaffe- og leveringsplikten, og støtter dette. Flertallet vil fremheve skaffe- og leveringsplikten som viktig for å sikre alle tilgang til litteratur i hele landet. Gjennom skaffe- og leveringsplikten har forlagene en plikt til å levere lagerførte bøker til bokhandel, og bokhandlene har plikt til å skaffe bøker på direkte bestilling fra kunde. Skaffe- og leveringsplikten bidrar dermed til det litteraturpolitiske målet om tilgang til et mangfold av litteratur i hele landet. I tillegg sikrer den at det finnes et system hvor nye utgivere og forhandlere kan etablere seg.

Flertallet støtter også at det i bokloven åpnes for unntak gjennom en forskriftshjemmel for at §§ 5, 6 og 11 helt eller delvis ikke skal gjelde for utgivere og forhandlere dersom bestemmelsene får urimelig store negative konsekvenser for disse aktørene. Flertallet viser til at dette kan være selvpublisister som fungerer som både forlag og bokhandel uten å ha dette som hovedvirksomhet, i tillegg til de minste forlagene som gir ut bøker med ideelt formål, beregnet for et avgrenset lokalt marked. Eksempler kan være historielag og lokale utgivere.

Flertallet støtter også at det kan vurderes unntak for de minste samiske og kvenske forlagene med få utgivelser og der språket innebærer et svært avgrenset marked. Flertallet fremhever at departementet i forbin-

delse med høring av forskriften må be særskilt om innspill på dette.

2.15 Plikt til å tilby og levere digitale lydbøker

Komiteen viser til at lovforslaget § 7 beskriver plikten til å tilby og levere digitale lydbøker, og at loven innebærer at en forhandler som tilbyr lydbøker, skal tilby eksemplarsalg av alle digitale lydbøker som en utgiver har gjort tilgjengelig i en distribusjonstjeneste for bøker.

Komiteens flertall, medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til det historiske med at bokloven vil være en av de første i Europa til å regulere det voksende lydbokmarkedet. Flertallet ønsker økt tilgjengelighet av nedlastbare lydbøker, da dette vil bidra til et bredere utvalg. Samtidig er flertallet opptatt av å balansere behov for økt tilgjengelighet med forfatterinteresser.

Flertallet viser til at det er kostbart å produsere lydbøker, og at 12-måneders fastpris for lydbøker vil bidra til å styrke økonomien for lydbøker. Flertallet viser til at dette vil innebære at det vil gå 12 måneder fra lydboken kommer ut til den kan gjøres tilgjengelig via strømming i strømmetjenester.

Flertallet vil fremheve at lydbøkene i fastprisperioden vil være tilgjengelige ved at det foreslås at forhandlere som tilbyr digitale lydbøker, har en plikt til å tilby eksemplarsalg av alle lydbokutgivelser som utgivere har gjort tilgjengelig i en distribusjonstjeneste.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at bokloven vil gjøre mye for bibliotekene, deriblant vil den sikre at det fremdeles vil være både smal og bred litteratur i bibliotekhyllene. For at biblioteket skal kunne fylle rollen som et offentlig og gratis kunnskapssenter og litteraturformidler, mener dette flertallet samtidig at bibliotekene må ha tilgang til all litteratur som produseres i Norge både på papir, som e-bok og som lydbok.

Dette flertallet merker seg at departementet i høringsutkastet foreslo at leveringsplikten for lydbøker også skal gjelde for levering av lydbøker til folkebibliotek, på samme måte som for papirbøker, forutsatt at det må inngås egne avtaler mellom partene om pris og utlånsmodell.

Dette flertallet merker seg videre at departementet etter høringen fremholder at lovteksten i høringsutkastet ikke ville gi bedre tilgang til lydbøker i bibliotekene, og at høringen i tillegg viste at det var juri-

disk komplisert å gå videre med forslaget, særlig sett opp mot EUs rettspraksis innen opphavsrett.

Dette flertallet anerkjenner disse utfordringene, men mener likevel at bibliotekene må ha rett til å kjøpe og låne ut e-bøker og e-lydbøker for at de skal kunne oppfylle sitt samfunnsoppdrag, og at regjeringen så snart som mulig må utrede det regulatoriske handlingsrommet for dette. Dette flertallet fremhever at det må etableres et godt system for denne type utlån slik at en ivaretar opphavsretten, vederlag med mer, og viser til eksisterende ordninger for folkebibliotekene der en har løst dette for papirbøker og fysiske lydbøker. Dette flertallet forutsetter at dersom man foreslår ny regulering på dette området, vil regjeringen samtidig legge opp til at ordningen evalueres når den har fått virke i 3 år med de konsekvenser det får for bokbransjen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk.»

2.16 Litteraturabonnement

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at litteraturabonnementene har vært og er et grunnleggende element for å sikre bredde og mangfold i bokutvalget. Flertallet viser til at litteraturabonnementene bidrar til å sikre at et mangfold av bøker er tilgjengelig og formidles i bokhandler landet rundt.

Flertallet viser videre til at vilkårene i litteraturabonnementene avtales av partene gjennom frie forhandlinger, og at departementet fremhever at slike avtaler bør være dynamiske og med muligheter til raskt å endres, dersom utvikling i bransjen tilsier det.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, støtter at det opprettes en hjemmel hvor departementet kan gi forskrift om rabattsatser og returbetainger for litteraturabonnementene.

2.17 Samarbeid om felles salgsprio-

der

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at Mammutsalget, ifølge Den norske Bokhandlerforenin-

gens ukentlige salgsstatistikk, bidrar til å trekke flest folk til bokhandlene. Flertallet mener slike kampanjer bidrar positivt til å skape oppmerksomhet rundt litteratur og kan bidra til å skape nytt engasjement rundt eldre titler. Flertallet støtter at regjeringen foreslår å videreføre adgangen til samarbeid om felles salgsperioder for bøker som ikke er i fastpris.

2.18 Frakt- og leveringsbetingelser

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, er opptatt av å sikre lik tilgang på et mangfold av litteratur for lesere i hele landet og viser til at regjeringen foreslår å lovfeste en forskriftshjemmel, slik at det kan fastsettes felles frakt- og leveringsbetingelser for alle aktører i bransjen. Flertallet støtter dette og viser til at en slik fellesbestemmelse vil bety at varekostnaden for en bokhandel ikke vil variere avhengig av hvor i landet den er. Flertallet mener like frakt- og leveringsbetingelser vil være viktig for å opprettholde skaffe- og leveringsplikten og for å sikre like vilkår i hele landet.

2.19 Forbud mot forskjellsbehandling

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, har merket seg at Kultur- og likestillingsdepartementet mener det er vesentlig at leverandører av litteratur-strømmetjenestene ikke diskrimineres for levering av innhold som skal omsettes som eksemplarsalg i fastprisperioden. Flertallet har merket seg at digitale salgskanaler har fått stadig større betydning for inntektsstrømmene på litteraturfeltet, og at hoveddelen av strømmetjenestene består av bøker i fripris som tilbys med tidsbegrenset tilgang som forretningsmodell. Flertallet mener prinsippet om ikke-diskriminering bør omfatte alt innhold i strømmetjenestene.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til merknad og forslag under punkt 2.6.

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg at proposisjonen peker på utviklingstrekket ved strømming der strømmeplattformene kjøper opp produksjonsleddet eller starter sitt eget, og slik blir en større maktfaktor i systemet ved at forfattere og forlag blir «råvareprodusenter» for en tjeneste. Proposisjonen peker samtidig på at mindre forlag uttrykker usikkerhet rundt hvorvidt de blir likebehandlet med de store forlagene som eier bokhandler, og foreslår både avanseregulering og forbud mot forskjellsbehandling for å sikre

likebehandling i et marked med få aktører på forhandlersiden og stor grad av vertikal integrasjon. Disse medlemmer mener situasjonen tilsier at forbudet mot diskriminering bør gjelde alt innhold i strømmetjenestene.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 komme tilbake med forslag til endring av bokloven som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører av strømmetjenester for litteratur.»

2.20 Innkjøpsrabatt til forhandler (avanseregulering)

Komiteen viser til at lovforslaget § 12 beskriver innkjøpsrabatter, og at loven innebærer å regulere innkjøpsrabatter fra utgiver til forhandler, såkalt avanseregulering.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at det i bokloven foreslås å regulere innkjøpsrabatter fra utgiver til forhandler gjennom at det innføres en avanseregulering som fastsetter en maksimalsats og en minimumsats for innkjøpsrabatt fra utgiver til forhandler, knyttet til papirbøker som er bundet av fastpris.

Flertallet viser videre til at satsene for innkjøpsrabatten fra utgiver til forhandler foreslås fastsatt i forskrift, slik at det vil gjøre det mulig å justere satsene raskt, dersom utviklingen i bransjen skulle tilsi det. Flertallet viser også til at det ikke foreslås avanseregulering for fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning. Flertallet viser til at gjeldende forskrift om unntak fra konkurranselovgivningen ikke regulerer rabatter mellom utgiver og forhandler, men i dagens bokavtale er det fastsatt at salgsbetingelser mellom det enkelte forlag og den enkelte bokhandel avtales individuelt.

Flertallet viser til at regjeringen vurderer avanseregulering som et egnet og nødvendig tiltak for å sikre et mangfold av aktører på utgiversiden. Gjennom avansereguleringen ønsker regjeringen å sikre at en forholdsmessig andel av inntektene fra boksalg blir holdt i produksjonsleddet, og dermed at det legges til rette for at det kan skapes og utgis et mangfold av litteratur.

Flertallet viser til at formålet med avanseregulering er å sikre likebehandling mellom aktørene i bokmarkedet, å forhindre en videre økning i innkjøpsrabattene, men samtidig å sikre en rimelig inntektsfordeling mellom forlag og bokhandel. Flertallet viser til at det er flere tegn på at utviklingen i bokbransjen går mot stadig mer vertikal integrasjon, som fører til et økende press på rabattnivået mellom forlag og bokhandel. I et

marked hvor de to store bokhandelkjedene er helt eller delvis eid av forlag, kan forskjellsbehandling forekomme, noe som igjen kan gå ut over mindre, selvstendige forlag. Flertallet støtter regjeringen i at avanseregulering i et slikt marked kan være et egnet tiltak som vil bidra til å danne grunnlag for en mangfoldig produksjon og tilgang til litteratur over hele landet.

Det er ingen tvil om at den fysiske bokhandelen spiller en viktig rolle rundt omkring i Norge, både på små og store tettsteder. Dette kan både være selvstendige bokhandler og filialer i de store bokhandelkjedene. Norske bokhandler har allerede i dag presset økonomi. Flertallet legger vekt på at bokloven og forskriftene må være utformet slik at denne nøkkelrollen for lokalsamfunnet ikke svekkes eller blir borte.

Debatten og innspillene i forbindelse med arbeidet om bokloven har vist at det er ulike syn på regulering av innkjøpsrabattene som i dag fastsettes i forhandlinger mellom utgiver og forhandler av bøker. Høringen viser at det er stor uenighet om behovet for en slik regulering og usikkert om en avanseregulering vil bidra til å styrke eller svekke formålet med bokloven. Flertallet viser til uttalelse fra Den norske Bokhandlerforening, som er bekymret for at avanseregulering vil redusere bokhandlerens muligheter til å forhandle frem frie rabattavtaler ved store innkjøp av bøker, og at dette vil frata bransjen en nødvendig dynamikk for å møte nye endringer. Flertallet understreker at det fortsatt vil være mulig med individuelle forhandlinger innenfor rabattvinduet, som vil sikre at bokhandlenes store variasjon i behov og størrelse ivaretas. Samtidig er flertallet opptatt av at en eventuell avanseregulering ikke fører til dårligere rammer for bokhandlene, som igjen vil kunne svekke tilgjengeligheten.

Flertallet konstaterer at offentlig fastsatt avanseregulering er et sterkt virkemiddel, som vil være særlig begrunnet dersom det tas i bruk. Lovforslaget fra regjeringen godtgjør ikke på en tilstrekkelig måte at en slik regulering er nødvendig, og høringsuttalelsene viste svært ulike vurderinger fra aktørene i sektoren. Flertallet mener at det er tilstrekkelig begrunnet fra regjeringens side at det kan være nødvendig å ta i bruk slik regulering, men at det er uheldig å gjennomføre en regulering med for svakt begrunnet behov og ikke tilstrekkelig utredet utfall. Derfor foreslår flertallet at det i loven bør gis hjemmel til å kunne innføre avanseregulering, men at regjeringen skal gjennomføre en ekstern gjennomgang før bestemmelsen settes i kraft.

Flertallet er opptatt av at avansereguleringen ikke skal settes på et nivå som er lavere enn dagens rabattsatser, og at det i vurderingen av fastsettelsen av størrelsen på den øvre rabatten, må tas hensyn til dagens rabattsats. Flertallet viser også til at bokhandelens avanse på bøker i fastpris vil øke som en følge av forslaget om å fjerne muligheten til å gi en generell

sluttkunde rabatt på 12,5 pst. Flertallet viser til at dette omtales av departementet i lovproposisjonen.

Flertallet viser til lovproposisjonen, der det fremheves at for å få maksimal innkjøpsrabatt, forutsettes det at bokhandelen må yte noe ekstra med hensyn til formidling av utgivelsen, som god eksponering, lav returret og bestillingsrutiner som er effektivitetsfremmende. Flertallet registrerer at dette ikke er nærmere spesifisert i lovforslaget, og har forventning til at en nærmere spesifisering vil gjøres i et eventuelt forskriftsarbeid.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ekstern gjennomgang av avanseregulering, som varslet, for å avstemme de ulike innspillene fra bokbransjen, før bestemmelsen om slik regulering settes i kraft.»

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg at høringen og debatten om bokloven har vist at det er ulike syn på regulering av innkjøpsrabattene som i dag fastsettes i forhandlinger mellom utgiver og forhandler av bøker. Disse medlemmer konstaterer at offentlig fastsatt avanseregulering er et uvanlig virkemiddel i handel i Norge, at det er stor uenighet om behovet for en slik regulering, og at det er usikkert om en avanseregulering vil bidra til å styrke eller svekke formålet med bokloven. Disse medlemmer mener derfor det er uheldig å binde seg til å gjennomføre en regulering med usikkert behov og utfall.

Disse medlemmer mener at dagens forhandlinger tilrettelegger for en omstillingsdyktig bokbransje som sikrer leserne et bredt og mangfoldig litteraturtilbud. Disse medlemmer frykter at det å innføre reguleringer på ett enkeltstående virkemiddel vil redusere denne dynamikken og komme i veien for aktørenes evne til å løfte frem boka i konkurranse med andre tilbud leseren står overfor. Disse medlemmer legger til grunn at fastsettelse av rabatt mellom forhandler og leverandør skjer på grunnlag av frie forhandlinger.

Disse medlemmer viser til uttalelsen fra Advokatforeningen, som skriver at en slik regulering ytterligere vil uthule konkurranselovens forbud mot konkurransebegrensende samarbeid, og at formålet med reguleringen synes å være konkurransepolitisk heller enn litteratur- og kulturpolitisk begrunnet.

Disse medlemmer vil derfor stemme mot § 12.

2.21 Håndheving av loven

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til merknad under punkt 2.6.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser også til forslag samme sted.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre:

Forslag 1

I bokloven skal § 3 femte ledd lyde:

Loven gjelder ikke for omsetning av skolebøker til grunnskolen og videregående skole, lærebøker for høyere utdanning, fagbøker for profesjonsmarkedet eller omsetning av brukte bøker.

Forslag 2

I bokloven skal § 5 fjerde ledd lyde:

Departementet kan gi forskrift om fastpris.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen så snart som mulig sikre at folkebibliotekene har rett til å kjøpe og låne ut e-bøker og e-lydbøker.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av bokloven som viderefører dagens regel der verkets e-bokformat får fripris når verkets pocketformat lanseres.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av bokloven som viderefører dagens regel der utgiver kan justere bindende videresalgspris i fastprisperioden.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag til endring av bokloven som viderefører dagens regel der det kan gis inntil 12,5 pst. rabatt på den utsalgsprisen som leverandøren har valgt i enhver tid i fastprisperioden.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2023 komme tilbake med forslag til endring av bokloven som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører av strømmetjenester for litteratur.

4. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, med unntak av stor bokstav BI, som fremmes av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

V e d t a k t i l l o v

om omsetning av bøker (bokloven)

§ 1 Formål

Lovens formål er å legge til rette for bredde, mangfold og kvalitet i litteraturen som utgis i Norge, og å sikre at alle i landet har god tilgang til denne litteraturen.

Loven skal også

- a. ivareta interessene til forfattere, oversettere, visuelle kunstnere og lesere
- b. legge til rette for et mangfold av aktører
- c. bidra til å fremme ytringsfrihet og kultur- og kunnskapsformidling
- d. bidra til å styrke skriftkulturen for bokmål, nynorsk, de samiske språkene og de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes.

§ 2 Definisjoner

I denne loven menes med

- a. bok: utgivelse med ISBN-nummer innenfor lovens virkeområde, som uavhengig av publiseringsformat tilgjengeliggjøres for publikum, for eksempel ulike formater av en papirbok, en e-bok eller en innlest parallellutgave av en papirbok eller en e-bok (lydbok)
- b. utgiver: fysisk eller juridisk person som utgir bøker
- c. forhandler: virksomhet som omsetter bøker til sluttkunde, fysisk eller digitalt
- d. sluttkunde: enhver som kjøper eller på annen måte betaler for tilgang til bøker til andre formål enn videresalg
- e. fastpris: bindende utsalgspris til sluttkunde på en bok.

§ 3 Saklig og geografisk virkeområde

Loven gjelder for omsetning av bøker som

- a. utgis på bokmål, nynorsk, samiske språk eller de nasjonale minoritetsspråkene kvensk, romani og romanes, og

- b. utgis av norske utgivere for salg gjennom norske forhandlere.

Loven gjelder ikke ved salg til slutt kunder i en annen stat.

Loven gjelder på Svalbard.

Loven gjelder for omsetning av skjønnlitteratur, sakprosa, fagbøker for profesjonsmarkedet og lærebøker for høyere utdanning, uavhengig av publiseringsformat.

Loven gjelder ikke for omsetning av skolebøker til grunnskolen og videregående skole eller omsetning av brukte bøker.

Departementet kan gi forskrift om at §§ 5, 6, 7 og 11 helt eller delvis ikke skal gjelde for utgivere og forhandlere dersom bestemmelsene får urimelig store negative konsekvenser.

§ 4 Normalkontrakter

Representanter for forfattere, illustratører og oversettere kan samarbeide om normalkontrakter med utgivere eller representanter for utgivere. Normalkontraktene kan inneholde bestemmelser om honorarsatser for forfattere og illustratører, provisjonssatser for deres agenter og oversetterhonorarer.

Departementet kan gi forskrift om særlige tilfeller hvor leverandør pålegges å tilby fremforhandlede normalkontrakter til forfattere, illustratører og oversettere.

§ 5 Fastpris på bøker

Utgiveren skal sette en fastpris for salg til slutt kunde for hvert publiseringsformat av en bok. Fastprisen gjelder for utgivere og forhandlere i tolv måneder for hvert format fra første gang formatet av boka utgis.

Utgiveren kan forlenge fastprisperioden med inntil sju år for særlig ressurskrevende utgivelser, mot å tilby sine forhandlere full returret.

I fastprisperioden etter første eller andre ledd kan e-bøker og digitale lydbøker bare omsettes ved eksemplarsalg.

Departementet kan gi forskrift om fastpris på reelle nyutgivelser av en bok etter at fastprisperioden etter første eller andre ledd er utløpt.

Departementet gir forskrift om vilkår for kvantumsrabatter til slutt kunder, rabatter til biblioteker og rabatter ved samtidig salg av ulike formater av samme bok i fastprisperioden.

§ 6 Plikt til å skaffe og levere papirbøker og e-bøker

En forhandler som har omsetning av papirbøker som kjernevirksomhet, skal på forespørsel fra en slutt kunde skaffe papirbøker som en utgiver har gjort tilgjengelige i en distribusjonstjeneste for salg av bøker.

Ved bestillinger fra en forhandler skal en utgiver levere til forhandleren de papirbøkene og e-bøkene som

utgiveren har gjort tilgjengelige til eksemplarsalg i en distribusjonstjeneste for salg av bøker. Plikten til å levere papirbøker gjelder bare overfor forhandlere som har omsetning av papirbøker som kjernevirksomhet.

§ 7 Plikt til å tilby og levere digitale lydbøker

En forhandler som tilbyr digitale lydbøker, skal tilby eksemplarsalg av alle digitale lydbøker som utgivere har gjort tilgjengelige i en distribusjonstjeneste for salg av bøker.

En utgiver skal levere digitale lydbøker som nevnt i første ledd til eksemplarsalg til forhandlere som omsetter digitale lydbøker.

Departementet kan gi forskrift om gjennomføringen av forhandlerens og utgiverens plikter etter første og andre ledd.

§ 8 Litteraturabonnement

Utgivere kan samarbeide om å tilby forhandlere kollektive abonnementsordninger der forhandlerne får rabatt når de forplikter seg til å motta et bestemt bokutvalg (litteraturabonnement). Utgiverne skal utforme litteraturabonnementene slik at de i størst mulig grad bidrar til å oppnå lovens formål.

Utgiverne skal tilby litteraturabonnementene på like vilkår til alle forhandlere som tegner samme type abonnement.

Departementet kan gi forskrift om rabattsatser og returbetingelser for litteraturabonnementene.

§ 9 Samarbeid om felles salgsperioder

Utgivere og forhandlere kan samarbeide om felles salgsperioder for bøker uten fastpris. En utgiver kan i forbindelse med salgsperiodene kun fastsette veiledende utsalgspriser for sine bøker.

Samarbeidet kan ikke gå ut på å begrense en forhandlers adgang til å gjennomføre salg utenom de felles salgsperiodene eller å begrense felles salgsperioder til visse kampanjer.

§ 10 Betalings-, frakt- og leveringsbetingelser

Utgivere og forhandlere kan samarbeide om felles standardbetingelser for betaling, frakt og levering ved omsetning av bøker.

Departementet kan gi forskrift om hvilke betingelser for betaling, frakt og levering som skal gjelde ved omsetning av bøker når ikke annet er avtalt og ved gjennomføring av pliktene etter §§ 6 og 7.

§ 11 Forbud mot forskjellsbehandling

Ved gjennomføring av plikter etter denne loven eller avtaler som omfattes av loven, kan utgivere og forhandlere ikke gi hverandre særlig gunstige vilkår basert på eierskap.

§ 12 *Innkjøpsrabatt*

For papirbøker med fastpris etter § 5 skal det være en maksimalsats og en minimumssats for innkjøpsrabatt fra utgiver til forhandler. Departementet gir forskrift om størrelsen på disse satsene.

Første ledd gjelder ikke for fagbøker for profesjonsmarkedet eller lærebøker for høyere utdanning.

Første ledd er ikke til hinder for at utgivere og forhandlere kan inngå avtaler om salgsfremmende tiltak, så lenge slike tiltak bidrar til å oppnå lovens formål og er målbare.

Rabatter ved litteraturabonnement etter § 8 gjelder uavhengig av første ledd.

Departementet kan gi forskrift om innkjøpsrabatt for e-bøker og digitale lydbøker.

§ 13 *Forholdet til konkurranseloven*

Innenfor denne lovens virkeområde skal bestemmelsene i loven ved motstrid gå foran bestemmelsene i konkurranseloven.

§ 14 *Ikrafttredelse og overgangsregler*

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Departementet kan gi forskrift om overgangsbestemmelser for bøker som omfattes av fastpris etter en gjeldende bokavtale på det tidspunktet loven begynner å gjelde.

§ 15 *Endringer i andre lover*

Fra den tiden loven begynner å gjelde, gjøres følgende endringer i lov 16. juni 2017 nr. 50 om Likestillings- og diskrimineringsombudet og Diskrimineringsnemnda:

§ 1 andre ledd bokstav g skal lyde:

g. skipsarbeidsloven kapittel 10, med unntak av § 10-1 tredje ledd.

§ 10 tredje ledd første punktum skal lyde:

Nemnda kan henlegge en sak dersom forholdet er av bagatellmessig art, forholdet det er klaget over åpenbart ikke er i strid med de bestemmelser som er nevnt i § 1 annet og fjerde ledd, eller saken etter bevisets stilling ikke lar seg opplyse tilstrekkelig.

B.

I

Stortinget ber regjeringen utrede universell utforming av lydbøker.

II

Stortinget ber regjeringen utrede hvordan strømmemarkedet kan reguleres i bokloven, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Utredningen bør blant annet inkludere en endring av bokloven som sikrer ikke-diskriminering av innholdsleverandører av strømmetjenester for litteratur, samt en grundig vurdering av å opprette en særskilt uavhengig nemnd som skal vurdere mulige brudd på bokloven, enten for rådgivende uttalelser eller også med vedtakskompetanse.

III

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2024 vurdere om man lettere kan inkludere lærebøker for høyere utdanning og fagbøker for profesjonsmarkedet i digitale læringstjenester i fastprisperioden, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Det bør vurderes konsekvenser av å endre bokloven slik at omsetning ut over eksemplarsalg også tillates i fastprisperioden for lærebøker for høyere utdanning, og at fagbøker for profesjonsmarkedet enten får valgfri fastpris eller en fastprisordning som kun gjelder papirformat i seks måneder, eller at det legges opp til at fastprisperioden for denne bokgruppen kan reguleres i forskrift.

IV

Stortinget ber regjeringen fortløpende vurdere virkningen av bokloven i markedet, herunder hvordan bokdefinisjonen fungerer og grenseoppgangen mellom bøker, læringsressurser og andre typer digitale produkter.

V

Stortinget ber regjeringen så snart som mulig utrede om det er mulig å fastsette bestemmelser for folkebibliotekene om digitalt utlån av digitale verk.

VI

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en ekstern gjennomgang av avanseregulering, som varslet, for å avstemme de ulike innspillene fra bokbransjen, før bestemmelsen om slik regulering settes i kraft.

Oslo, i familie- og kulturkomiteen, den 25. mai 2023

Grunde Almeland

leder

Torstein Tvedt Solberg

ordfører

DET KONGELIGE
KULTUR- OG LIKESTILLINGSDEPARTEMENT

Statsråden

Stortingets presidentskap
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/4403-

26. april 2023

Feil i Prop. 82 L (2022-2023) Lov om omsetning av bøker (bokloven)

Jeg viser til Prop. 82 L (2022-2023) Lov om omsetning av bøker (bokloven) som ble oversendt Stortinget 31. mars 2023.

Kultur- og likestillingsdepartementet har blitt oppmerksom på en feil i spesialmerknaden til lovforslaget § 12 tredje ledd (forbud mot generell markedsstøtte). I lovproposisjonen står det følgende på side 94:

«Tredje ledd åpner opp for at utgiver og forhandler kan inngå avtaler om salgsfremmende tiltak, så lenge slike tiltak bidrar til å oppnå lovens formål og er målbare. Med «salgsfremmende tiltak» menes markedsføringsvirkemidler, eksempelvis betaling for hylleplassering av bøker, eller særskilte markedsføringskampanjer. Salgsfremmende tiltak som avtales, må etter bestemmelsens ordlyd være «målbare» og «bidra til å oppfylle lovens formål». Vilkåret om at tiltakene må «bidra til å oppfylle lovens formål», innebærer blant annet at tiltakene må sikre god eksponering eller formidling av bøker. Med «målbare» tiltak menes at det i avtalen må spesifiseres hvilke markedsføringstiltak det 94 Prop. 82 L 2022–2023 Lov om omsetning av bøker (bokloven) ytes ekstra kostnader for. Bestemmelsen åpner derfor opp for avtaler om spesifikk, men ikke generell markedsstøtte. Dette innebærer et forbud mot avtaler som gir rabatter uten synlige gjenytelser, for eksempel annonser på nett, TV kampanjer eller avisannonsering.»

Ved en inkurie har en del av teksten falt ut siste setning. Slik det nå fremgår av ordlyden i siste setning i ovennevnte avsnitt, fremstår det som at departementet foreslår et totalforbud mot den nevnte typen markedsføring. En slik forståelse er ikke i samsvar med departementets intensjon med lovbestemmelsen, slik det også fremgår av argumentasjonen i

avsnittet for øvrig, samt argumentasjonen i de alminnelige merknadene til bestemmelsen under kapittel 16.4.2 (side 83) i lovproposisjonen.

Korrekt ordlyd bør være som følger:

«*Dette innebærer et forbud mot avtaler som gir rabatter uten synlige gjenytelser, for eksempel annonser på nett, TV kampanjer eller avisannonsering som er generelle*».

Jeg ber om at dette tas med i den videre behandlingen av lovproposisjonen i Stortinget.

Med hilsen

Anette Trettebergstuen

